

Oponentský posudek na bakalářskou práci **Lucie Mourkové: Revize literárních údajů o výskytu zubra evropského (*Bison bonasus*) ve středním a pozdním holocénu (9 tis. BP až současnost)**

Předložená práce má rozsah 39 stran a obsahuje 20 obrázků. V příloze nalezneme 8 stran tabulek s primárními daty. Seznam použité literatury čítá 64 položek.

Poznání holocenních změn v rozšíření jednotlivých živočišných druhů je nepochybně důležité pro pochopení rozšíření stávajícího a také pro tvorbu kvalitních plánů na jeho budoucí management. Nepochybuji, že právě potřeba solidních podkladů pro chystané akce ochranných romantiků stojí za zadáním předložené bakalářské práce, neboť zubr evropský patří mezi jejich vlajkové druhy.

Úkolem autorky bylo vytvořit databázi kosterních a písemných, místně a časově (jakžtakž) určených záznamů o výskytu zubra evropského v jeho potenciálním areálu. V tomto smyslu je hlavním výstupem práce osmistránková tabulka v příloze. A je třeba konstatovat, že se jedná o výstup, zřejmě nejen na první pohled, solidní. Jestli jsem správně pochopil výchozí stav, žádná veřejně dostupná databáze dosud neexistuje, s výjimkou puntíků v mapkách Norberta Beneckeho. Bylo by proto nanejvýš záslužné ji nějakým způsobem zpřístupnit. Je ovšem škoda, že autorka rezignovala na vytěžení ruskojazyčné literatury. Chápu problémy s tím spojené, nicméně v dobách překladatců by neměly být nepřekonatelné. Autorka také správně uvádí, že dalším zdrojem informací by mohly být depozitáře paleontologických a archeologických pracovišť. Je jasné, že jejich využití v celoareálovém měřítku zcela přesahovalo její možnosti. Mohla se o to ale pokusit alespoň v případě hlavních českých institucí. Náznak takové snahy nalezneme v diskusi a její výsledek je pro čtenáře překvapivý.

Vedle tabulky jsou dalším výstupem mapky zobrazující autorkou nalezené doklady o výskytu zubra v jednotlivých obdobích holocénu. Nemohu se zbavit dojmu, že celkový počet (špatně viditelných) puntíků je menší než počet řádek v tabulce, a prosil bych o jeho vyvrácení či potvrzení a vysvětlení, jak k tomu došlo.

Oceňuji, že se autorka pokouší získané výsledky diskutovat. Bohužel musím položit důraz na sloveso pokouší. Kapitola působí nedotaženě a předpokládám, že byla sepsována pod časovým tlakem. Její těžiště tvoří konfrontace autorčiných mapek s mapkami Norberta Beneckeho. To byl nepochybně dobrý nápad, nechápu jen, proč nemohly být všechny záznamy přeneseny vždy do jedné mapky. Zajímavé je i porovnání rozložení autorčiných záznamů v různých obdobích holocénu. U obou témat oceňuji to, že si je autorka vědomá problémů s interpretací nalezených rozdílů. Komentáře by nicméně mohly být podrobnější a soustavnější. Nevyužito zůstalo podle mě ještě jedno téma – nakolik se rozložení autorčiných záznamů shoduje s rozložením potenciální biotopů, především tedy s prací Tobiasse Kuemmerleho.

Autorčíným vlastním výsledkům předchází poměrně rozsáhlý úvod zaměřený na vybrané aspekty biologie zubra evropského, především potravní a biotopové nároky. Je dobře uspořádaný, solidně sepsaný a ve výsledku čtivý. Nespecialistovi poskytuje užitečný základ pro zasazení autorčiných výsledků do širšího kontextu.

Předložená práce mě inspirovala k několika otázkám

1. Co konkrétně vedlo ke změně názorů na biotopové nároky zubra evropského, což vedlo k jeho zařazení mezi „refugee species“?

2. Jaký je vztah *B. bonasus* a *B. priscus*? Konkrétně, nakolik lze rozlišit na základě fosilií? Existují srovnání založená na molekulárních datech? Co lze říci o koexistenci obou druhů v prostoru a čase?
3. Nakolik lze zuba určit na základě fragmentárních fosilií? Jaká je možnost záměny s praturem, respektive s domácí krávou?
4. Již letným pohledem lze zjistit, že rozložení nejen autorčiny ale i Beneckeho dat se neshoduje s rozložením vhodných biotopů u Kuemmerleho. Proč chybí tam, kde by být měl, lze svést na kvalitu dat. Nikoliv ale to, proč se vyskytuje tam, kde by být neměl. Například v boreálu na Jutském poloostrovu a v severním Německu. Měla by autorka vysvětlení?

Zbývá celkové hodnocení. Osmistránková tabulka není ovšem čtenářsky atraktivním výstupem kvalifikační práce. Nicméně autorka se shromážděná data pokusila shrnout a interpretovat, byť ne zcela uspokojivě. Úvod pak dokládá, že pronikla i do širší problematiky biologie zuba evropského. Nemám proto pochybnosti o přijetí práce k obhajobě, v hodnocení bych se ale přikláněl k stupni velmi dobře.

Č.B. 11.1.2023

Roman Fuchs